

odraža tudi v znanem številu prispevkov iz teh dežel v že omenjenem jubilejnim zborniku (med avtorji sta tudi dva Slovence, en pedolog in en geograf), pa tudi v častnih nazivih, ki so pokojniku dodelila znanstvena združenja iz socialističnih držav. Živahne stike je Fink vzpostavljala preko univerzitetnega geografskega inštituta, ki mu je bil na čelu vse do svoje smrti, in preko Avstrijske akademije znanosti, ki ji je bil dopisni član od l. 1972 in dejanski član od l. 1974 ter vodja njene komisije za kvartarne raziskave. Zelo ugledno vlogo je imel pokojnik tudi v mednarodnih in zlasti v evropskih združenjih za kvartarologijo, ki ji je bil eden najvidnejših evropskih glasnikov. Med svojimi ekskurzijami s študenti po sosednjih deželah Avstrije je Juliusa Finka v zadnjem desetletju pot dvakrat pripeljala v Slovenijo. Nas iz spremstva je presenečal, ko je želel vedno izvedeti za strokovno mnenje tudi od domačih raziskovalcev, kar ni odlika vseh tujih znanstvenikov. Kdo od nas, ki smo mu sledili po Sloveniji, je lani poletni mogel misliti, da bo to zadnje slovo od velikega znanstvenika, vrednega svojih predhodnikov Spreitzerja in A. Pencka?

I. Gams

Kongresi in posvetovanja

24. mednarodni geografski kongres 1980 v Tokyu

Kongres se je začel zadnji teden avgusta zasedanja v okviru komisij in delovnih skupin MGZ (Mednarodne geografske zveze), ki so jim običajno sledile ekskurzije po raznih delih Japonske. Podpisani se je tako udeležil zasedanja komisije za gorsko geokologijo in ekskurzijo po Japonskih Alpah. Slavnostna uradna otvoritev kongresa je bila 31. avgusta v Tokyu. Med slavnostnimi govorniki je bila tudi članica cesarske družine princesa Čičibu. Po zaključku generalnega zasedanja v Tokyu s »sajonaro« (poslovilno slovesnostjo) so sledile 2—4 dnevne ekskurzije po Japonski.

Med okoli tisoč tujimi gosti so bili nadpovprečno zastopani geografi iz Vzhodne in Jugovzhodne Azije, saj so prvič gostili mednarodni geografski kongres na svojih tleh. Zveza japonskih geografov, ki je ob pomoči drugih organizacij in oblasti organizirala kongres, je prijavila več sto udeležencev in ti so predstavili na predkongresnih in kongresnih zasedanjih okoli sto referatov.

Predavanja v Tokyu med 1. in 5. septembrom so bila razvrščena v tri splošne simpozije, 12 sekcij, na panelno zasedanje in na diskusijske sestanke. Zaradi istočasnega dela sekcij je poedincu težko razčleniti vrednost referatov in ugotoviti njihov pomen za stroko ter ugotavljati, v koliko odražajo nove tokove v svetovni geografiji. V štirih zvezkih, ki smo jih dobili udeleženci ob prihodu v Tokyu, je bila natisnjenih 544 dvostranskih referatov, ki omogočajo izračun, kolikšni deleži referatov so odpadli na sekcije. Po deležu si sledijo: geomorfologija s 16%, po 10% imajo ekonomska, urbana, zgodovinska geografija, 6% kulturna in socialna geografija, s 5% so zastopane fizična geografija in podeželski sistemi (land systems), biogeografija, regionalna geografija. Manjši deleži odpadejo na klimatsko geografijo, hidrogeografijo, klimatske spremembe in proizvodnjo hrane, geografsko vzgojo itd.

Taka razporeditev referatov ni le odraz stanja v svetovni geografiji, temveč tudi vpliva organizatorjev — japonskih geografov in močne udeležbe geografov iz Jugovzhodne Azije, ki ima svoje geografske značilnosti in temu prilagojeno raziskovalno dejavnost. To je zlasti očitno pri tematiki, s katero so se ukvarjali vsi trije splošni simpoziji z naslovi: »Japonska kultura«, »Klimatske spremembe in proizvodnja hrane«, »Naravne nezgode kot okolje«. V teh naslovih se odraža tektonsko mlada in po klimatskih nezdah pogosto prizadeta dežela vzhajajočega sonca, v kateri je pomembna tudi geografija domačih kultur.

Od petih referatov, ki so jih za kongres pripravili jugoslovanski udeleženci, sta bila dva uvrščena v regionalno geografijo (M. Vasović, **Problemi okolja gorskih regij na primeru Jugoslavije**, V. Rogić, **Geografsko vrednotenje razvojnih osi, aplicirano na jugoslovanski prostor**), eden v ekonomsko geografijo (B. Belc, **Model prostorskih struktur s stališča modernih inovacijskih procesov v Sloveniji**—

Jugoslaviji), en v simpozij o naravnih neizodah kot okolje (I. Gams, **Povojni potresi v Jugoslaviji s stališča neotektonike in kot vzpodbuda za gospodarsko rast**) in en v sekcijo za geomorfologijo (I. Gams, **Poglavni dejavniki kemične erozije po svetu**). Povzetka sta bila objavljena, referat pa zaradi odsotnosti niste prebrala A. Bognar in M. Pak. Poleg omenjenih jugoslovanskih referentov je bil prisoten še I. Crkvenčić. Tržaški geograf G. Valussi je prijavil zanimiv referat o jezikovnih manjšinah v Italiji, žal pa se kongresa ni udeležil.

Po številu referatov so bili v posameznih vejah geografije dokaj v ospredju geografskega proučevanja neotektonska geomorfologija, naravne neizode, okolje, klimatske spremembe in njihov vpliv na proizvodnjo hrane, fizičnogeografska razonizacija kot osnova agrarnega izkoriščanja zemlje, nagla rast mest v nerazvitih deželah, mestne funkcije.

Ker so v naši deželi pogoste naravne katastrofe, bo tukaj nekaj več poročila o metodologiji proučevanja teh pojavov, kot je bila razvidna iz referatov. Z njo se največ ukvarjajo japonski geografi, saj živi pri njih na obalnih ravninah, ki predstavljajo nekaj odstotkov Japonske, okoli 2/3 prebivalstva in tam je dobre 3/4 industrije. Te ravnice so pretežno naplavine gorskih rek, ki imajo na ravnem značaj izgona, so pa tudi območja neotektonskega grezanja. Cenijo, da živi okoli 10 milijonov Japoncev na obmorskih ravninah v taki nadmorski višini, da jih lahko preplavi visoko morje ob potresu (tsunami) ali ob tajfunu. Zaradi črpanja talne vode so se ravnice lokalno ugrezile pod morsko gladino. Na posebni medkongresni ekurziji so nam pokazali razmere ob ustju reke Arakave, kjer živi v tokijski mestni četrti Koto 130.000 prebivalcev na terenu med 0 in 1,5 m pod srednjo morsko gladino. Tod ljudi ogrožajo poplave reke in morja, potres in z njim povezan požar prevladujočih lesenih hiš. Za pribežališni objekt, ki so ga začeli graditi, se predračunska vrednost vzpenja v vrto glave višine. Raziskovanje potresne problematike zahteva tudi uradno osnovana služba napovedovanja potresov. Izdelujejo karte potencialne škode v primeru katastrofalnega potresa, proučujejo pota, po katerih dospe do poedincev napoved potresa in kako je morebiti vest deformirana, kako se prebivalstvo vede ob prvem potresnem sunku, kam se zateče, po katerih poteh doseže varno mesto itd. Tudi poplave in tajfune — slednji zahtevajo zadnji čas največ žrtev — proučujejo ne le kot naravne pojave — v tem primeru bi ne bile katastrofe — temveč tudi kot grožnja prebivalstvu. Ugotavljajo riziko, ki jo katastrofe predstavljajo za človeka in imovino, kako z njim človek računa ter je nanj prilagojen. Značilna je bila predstavitev katastrofalne suše l. 1972-74 v Sahelu (Afrika). Razmeroma ugodna predhodna leta so dovolila rastočemu prebivalstvu pomik izkoriščanja zemlje proti severu v polpuščavo. Take suše, kot ta iz leta 1972-74, so bile prej običajen klimatski pojav, zdaj pa so postale ljudske katastrofe.

Organizatorji kongresa so vložili veliko naporov, da bi gostje boljše spoznali razvejano raziskovalno dejavnost v japonski geografiji. Dober vpogled v njeno strukturo nudi knjiga »**Sodborni trendi v geografskem študiju na Japonskem**«, ki je izšla ob kongresu kot 5. zvezek serije »Sodborni napredek naravoslovnih znanosti na Japonskem« v izdaji Znanstvenega sveta za Japonsko (Tokyo, 1980, 151. strani). Iz knjige spoznamo, da je več deset tisoč geografov združenih ne le v osrednji Zvezi Japonskih geografov, temveč tudi v Druženogeografskem društvu Japonske, Zvezi za politično geografijo, Zvezi za ekonomsko geografijo in v Zvezi za kulturno geografijo. Te zveze so tudi sodelovale pri pripravah za kongres. Osebni vtis je, da je japonska geografija dosegla visoko raven kvantifikacije in veliko razvejano. Da v svetu počasi prodira zavest, da je postala japonska geografija svetovna velesila, je krivo predvsem slabo poznavanje japonskega jezika. Ko so japonski geografi v letih 1970—1973 raziskovali burjo na naši obali in na Vipavskem (glej o tem poročilo v GV 1974), se nismo zavedali, da so zadnja desetletja japonski kolegi raziskovali aktivni na vseh kontinentih. O tem priča ob kongresu izdana knjiga z registrom naslovov vseh japonskih objav o tujih krajih. Matoši M. Yoshino, prof. geografije v novem univerzitetnem središču Tsukubi, kamor iz Tokyja selijo visokošolski študij, in klimatolog, ki je takrat vodil odpravo japonskih geografov v Jugoslaviji, je bil to pot generalni sekretar organizacijskega komiteja kongresa.

Vkljub številnim časopisnim vestem in knjigi S. Krašovca »Japonski prodor« (Ljubljana, 1980), ki sociološko in zgodovinsko opisuje tako imenovani japonski pojav oziroma japonski gospodarski vzpon med svetovne velesile, je pri nas še vse premalo poznan izredni napredek te dežele na raznih ravneh. Udeleženci kongresa so ga spoznali na predkongresnih, medkongresnih in pokongresnih ekskurzijah, iz člankov japonskih avtorjev v revijah *Geo Journal* št. 3 in 4, letnika 1980, Japonski posvečenem zvezku revije *Erdkunde* (2/1980), iz tiskanih vodnikov po ekskurzijah, zlasti pa iz reprezentančne knjige »Geografija Japonske« (Geography of Japan, Tokyo 1980, 440 strani). Izdala jo je Zveza japonskih geografov.

Skoraj vse dni tokijskega zasedanja so potekale seje generalne skupščine MGZ, ki so bile namenjene organizacijskim vprašanjem naše zveze. Mnogim se zdi delovanje MGZ preveč razdeljeno na sekcije in delovne skupine in premalo povezano, kar vse kliče po temeljiti reformi. To pa so odložili do 25. mednarodnega geografskega kongresa, ki bo l. 1984 v Parizu. V Tokyu so potrdili skoraj vse predloge za nove komisije in delovne skupine. Po tokijskem kongresu je na čelu MGZ dosedanji prvi podpredsednik, nigerijski profesor Akin L. Nabogunje, ki je zamenjal angleškega geografa M. Wise-ja.

Med geografskim kongresom v Tokyu je potekala tudi deseta mednarodna konferenca Mednarodne kartografske zveze. Kartografi so skupno z geografi pripravili v 55. nadstropju stolpnice v tokijskem trgovskem središču Šinjuku mednarodno razstavo tehničnih kartografskih in geodetskih sredstev, kart, geografske literature in 82 nacionalnih atlasov. Med slednjimi se je pojavilo precej novih izdaj iz dežel v razvoju (južna Amerika, Afrika, južna Azija). Jugoslavija je bila skromno zastopana. Med deželami, ki so s posebno objavo predstavile svojo geografijo, je bila tudi Jugoslavija. Vodje nacionalnih delegacij so sprejeli drugi zvezek *Geographica Iugoslavica*.

I. Gams

Simpozij komisije za ruralni razvoj pri mednarodni geografski zvezi v Naganu (Japonska)

24th International Geographical Congress 1980. Joint Meeting of the Commissions on Agricultural Productivity and World Food Supply (C13) and on Rural Development (C14). 25—31 August, 1980. Nagano.

V času pred 24. mednarodnim geografskim kongresom v Tokiu je Mednarodna geografska zveza organizirala strokovna srečanja svojih komisij, med njimi komisije za ruralni razvoj in komisije za produktivnost kmetijstva in svetovno prehrano, ki sta zasedali na skupnih in ločenih sestankih. Srečanje je bilo v Naganu, središču bogate kmetijske pokrajine osrednjega dela otoka Honšu, ki so ga izbrali prireditelji očitno z namenom, da bi čim celoviteje prikazali razvoj japonske ruralne pokrajine. Naganska kotlina je namreč značilen primer strukturnih sprememb kmetijstva tako v preteklosti kot posebno po drugi svetovni vojni, ko je japonsko podeželje pod vplivom hitre industrializacije doživelo še posebno močno transformacijo. Vlogo posameznih kmetijskih panog oziroma kultur, npr. gojenje bombaža pred velikim razmahom svilarstva, umik te panoge in uveljavljanje novih kultur, med njimi zlasti komercialno pridelovanje sadja in namiznega grozdja po zadnji vojni, so obravnavali številni japonski geografi. Posebno poudarjena je bila na simpoziju problematika japonskega kmetijstva, ruralno planiranje in ruralni razvoj s prikazom razlik med tradicionalno in sodobno strukturo podeželja. Spoznavanju specifičnega razvoja kmetijstva v smeri moderne polikulture sta bili namenjeni tudi dve enodnevni ekskurziji, prva v območje sodobnega namakalnega sadjarstva, pridelovanja namiznega grozdja in riža, druga v območje nazadujočega svilarstva, nekaterih posebnih kultur (gobe, hren) in živinoreje.*

* Več o tem glej spredaj: B B e l e c. S poti po japonski kmetijski pokrajini.